

Predkladacia správa

Materiál „Výročná správa o činnosti Slovenskej akadémie vied za rok 2022“ sa predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky v zmysle § 12 ods. 15 zákona č. 133/2002 Z. z. o Slovenskej akadémii vied (ďalej len „SAV“), podľa ktorého predseda SAV predkladá ministrovi školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „minister“) výročnú správu o činnosti SAV za predchádzajúci kalendárny rok a minister ju následne predkladá vláde Slovenskej republiky.

Rok 2022 bol prvým rokom, kedy ústavy a centrá SAV začali pôsobiť v novom legislatívnom prostredí verejných výskumných inštitúcií (ďalej len „v. v. i.“). Bezproblémový prechod na v. v. i. je priamym dôkazom, že táto forma hospodárenia, zaužívaná v európskych krajinách pre vedecké inštitúcie, nebola zvolená nesprávne, ale naopak, rok 2022 ukázal životaschopnosť tejto formy hospodárenia, keďže ústavy a centrá SAV už zaznamenali vyšší záujem súkromného i verejného sektora o výsledky ich práce.

Pre Slovenskú akadémiu vied bol rok 2022 predovšetkým rokom hodnotenia výkonov ústavov a centier SAV. Medzinárodný panel expertov vedený profesorkou Marjou Makarow z Fínska hodnotil vo všetkých 45-tich vedeckých inštitúciách úroveň výskumu, stratégiu, ako aj víziu do budúcnosti. Je potešiteľné, že v SAV je jedna inštitúcia (Ústav polymérov SAV, v. v. i.), ktorá v svojej celistvosti, a 6 inštitúcií, ktoré z väčšej časti patria k lídrom v danej oblasti v Európe. SAV zachytila svetový trend zvyšujúcej sa kvality vedeckých výstupov a bola schopná sa v niektorých vybraných oblastiach zlepšiť oproti predošlému hodnoteniu, čo je vysoko pozitívne a zároveň pre SAV zaväzujúce v ďalšom období.

Rozhodujúcim nástrojom projektového financovania výskumu na Slovensku aj v SAV zostáva Agentúra na podporu výskumu a vývoja (ďalej len „APVV“). Akadémia zostala najúspešnejšou organizáciou v získavaní grantov APVV. V roku 2022 sa organizácie SAV podieľali na riešení 428 projektov financovaných grantovou agentúrou APVV, pričom v 236 projektoch boli organizácie SAV hlavným príjemcom podpory APVV. Svojou činnosťou sa aj Vedecká grantová agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied (ďalej len „VEGA“) tiež podieľa na skvalitňovaní úrovne širokospektrálneho základného výskumu v rezorte školstva a SAV predovšetkým v oblasti podpory začínajúcich výskumníkov.

SAV sa významným spôsobom etablovala aj v Európskom výskumnom priestore. V roku 2022 sa organizácie SAV podieľali na riešení 51 projektov v rámci programu Horizon 2020 a 10 projektov v rámci programu Horizon Europe. Tímy zo SAV participovali na príprave 67 návrhov projektov Horizon Europe, z toho v 13 návrhoch v pozícii koordinátora. Veľký počet participácií ústavov na projektoch v rámci schém COST a ERA-NET túto skutočnosť iba podčiarkuje. Od apríla 2022 začala na SAV fungovať Kancelária na podporu európskych projektov, ktorá bola zriadená za účelom zvýšenia úspešnosti ústavov SAV v získavaní projektov programu Horizont Európa a zníženia administratívnej záťaže vedeckých pracovníkov. Kancelária poskytuje informačnú a metodickú pomoc, efektívne sieťovanie a praktické rady pri príprave žiadostí a realizácii medzinárodných projektov.

Významnou súčasťou vednej politiky SAV je získavanie talentovaných výskumníkov zo zahraničia. SAV sa prostredníctvom rôznych mobilitných schém snaží prilákať na ústavy SAV skúsených výskumníkov zo zahraničia. Špičkoví zahraniční výskumníci obohacujú vedecké tímy, zvyšujú zapojenie SAV do medzinárodných projektov. Mobilitné a reintegračné programy (napr. Program SASPRO 2, Program MoRePro, Program Impulz) umožňujú čiastočne zvrátiť fenomén „odlivu mozgov“ zo Slovenska tým, že ich motivujú pre návrat na Slovensko a ponúknu slovenským vedcom pôsobiacim v zahraničí adekvátne podmienky pre ich prácu v domácej krajine.

Dôležitým nástrojom podpory kvality vedeckej práce je oceňovanie špičkových publikácií. V kategórii Špičkové časopisecké práce vo vedeckých časopisoch s najvyšším impaktom meraným indexom SJR (Scimago Journal Ranking), spadajúce do prvého percentilu SJR v príslušnej vednej oblasti, bolo ocenených šesť publikácií v renomovaných zahraničných časopisoch. Ďalej možno spomenúť ocenenie dvoch vysoko citovaných publikácií s najvyšším počtom citácií získaných v priebehu rokov 2019 – 2021, či štyri špičkové vedecké monografie, ktoré vyšli v renomovaných vydavateľstvách.

SAV sa aj v roku 2022 sústredila na výchovu doktorandov. Pracoviská SAV v roku 2022 školili spolu 505 doktorandov, z toho 454 doktorandov v dennej forme a 51 doktorandov v externej forme doktorandského štúdia. Vo výchove doktorandov v spolupráci s výskumnými univerzitami došlo k zmene zastúpenia zahraničných doktorandov v SAV. V roku 2022 na SAV študovalo v III. stupni vysokoškolského štúdia 22 % doktorandov zo zahraničia. Internacionalizácia doktorandského štúdia priniesla žiadaný efekt vo zvýšenom počte študentov uchádzajúcich sa o pozíciu doktoranda a tým aj vyššiu kvalitu výberu.

Predkladaný materiál má informatívny charakter, a preto nebol predmetom medzirezortného pripomienkového konania. Materiál nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, na podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyvy na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, vplyvy na služby verejnej správy pre občana ani vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.